

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра мистецької освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КП.02 КОМПОЗИЦІЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Освітня програма: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація, Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Форма навчання: денна

Робоча програма навчальної дисципліни КОМПОЗИЦІЯ

(назва навчальної дисципліни)

розроблена на основі освітньо-професійної програми Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 6.020205 Образотворче мистецтво*

Розробники: доцент кафедри мистецької освіти Пунгіна О.А

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри

Протокол від «_____» _____ 2023 року № _____

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни Композиція для студентів спеціальності Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво за бакалаврським рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2023. – 11 с.

✍ Пунгіна О.А., 2023 рік
✍ ЦДУ імені В. Винниченка,
2023 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка 02 Культура і мистецтво	Нормативна/ за вибором		
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки		
		1-й	1-й	
Семестр				
Загальна кількість годин – 60		1-й	2-й	
		Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –	Освітня програма: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація Середня освіта (Образотворче мистецтво)	2 год.	2 год.	
		Практичні, семінарські		
		год.	год.	
		Рівень вищої освіти: бакалавр	Лабораторні	
	16 год.		14 год.	
	Самостійна робота			
	12 год.		29 год.	
	Індивідуальні завдання:			
	год.			
	Вид контролю:			
	Екзамен/ залік	Екзамен/ -		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: розкрити основні положення теорії образотворчої композиції з метою розвитку у студентів умінь вільного оперування набутими знаннями у власній художній діяльності, вироблення наукового мистецького світогляду та навичок вести самостійну навчально-творчу й дослідницьку роботу.

Завдання вивчення дисципліни: основним завданням курсу є: розвиток естетичного ставлення до творів мистецтва; розвиток художнього мислення, творчої уяви, зорової пам'яті, просторової уяви, художніх здібностей; виховання

художньо-естетичної культури і художнього смаку:

- розкрити роль і місце композиції в практичній діяльності та розвитку культури;
- визначити етапи становлення композиції в сфері образотворчої діяльності;

- вивчити стадії та вимоги щодо послідовності художньої-образної побудови композиції;
- виробити у студентів творчий підхід до ескізування та виконання композиції в сфері образотворчого мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

знати: історичні етапи становлення композиції в сфері образотворчої діяльності; основні закони теорії композиції; види, закони, правила, прийоми й засоби композиції; стадії та вимоги щодо художньої-образної побудови композиції.

вміти: використовувати образотворчо-виразні засоби (силует, лінія, форма, динаміка, об'єм тощо), творчо осмислювати єдність форми і змісту у композиції; уміння створювати композиції на основі придбаних знань; уміння самостійно творчо вирішувати завдання в подальшій практичній діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Організація композиційного центру, у різних форматах.

Тема 2. Цілісність – статична, симетрична композиція.

Тема 3. Цілісність – динамічна, асиметрична композиція.

Тема 4. Організація композиційного центру.

Тема 1: Композиційні засоби - колірний контраст і тотожність, композиція на виявлення образу.

Тема 2: Художньо-образна композиція на тему «Місто».

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви розділів і тем	ГОДИНИ Лек. Лаб. Сам.		
Розділ 1. Закони композиції				
	Закони композиції	2		
1.	Організація композиційного центру, у різних форматах		2	2
2.	Цілісність – статична, симетрична композиція..		4	4
3.	Цілісність – динамічна, асиметрична композиція.		4	4
4.	Організація композиційного центру.		6	2
		2	16	12

Розділ 2. Засоби гармонізації композиції				
	Засоби гармонізації композиції	2		
1.	Композиційні засоби - колірний контраст і тотожність, композиція на виявлення образу.		6	10
2.	Художньо-образна композиція на тему «Місто».		8	19
	Разом за Розділом 2	2	14	29
	Усього годин:	4	30	41

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Питання для підсумкової оцінки знань:

1. Художній образ як засіб зображення реальності та його вплив на сприйняття дійсності людиною
2. Емоційна дія кольору, плями, лінії на сприйняття картини
3. Золотий перетин в побудові композиції
4. Золотий перетин в житті та мистецтві
5. Композиція як наука. Історія розвитку теорії композиції
6. Закони та засоби гармонії в композиції. Зображальні засоби.
7. Види композиції
8. Художній образ та психологія його сприйняття
9. Становлення композиції як науки
10. Мистецтво як результат художньо-творчої діяльності
11. Зміст та форма художнього образу в картини
12. Особистісно-ціннісні орієнтації автора твору
13. Вплив національно-культурних традицій на форму та зміст твору
14. Об'єкт та предмет вивчення композиції
15. Уява як процес створення художнього образу
16. Що таке пропорції та пропорційність в композиції
17. Категорії композиції та засоби гармонізації
18. Поняття масштаб і масштабність в композиції
19. Що таке метричні та ритмічні ряди повторюваності в композиції
20. Поняття контраст і нюанс у композиції

4.2. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни композиція передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу,

впровадження інтерактивних методів навчання (ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.3. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- наскрізні проекти;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Враховуються бали набрані за лабораторні і самостійні роботи та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними

пристроями під час заняття; плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Критерії оцінювання на лабораторних заняттях Композиція:

Оцінку «відмінно» (А) (90-100) - заслуговує студент, що має міцні, ґрунтовні теоретичні знання, які застосовує на практиці. В досконалості володіє знаннями з композиції в сфері образотворчої діяльності. Знає основні закони теорії композиції; її види, правила, прийоми й засоби композиції, володіє специфічною термінологією. Вміє систематизувати, узагальнювати, аналізувати допоміжні матеріали та рекомендації щодо виконання завдання, та вміє самостійно і творчо використовувати набуті художні вміння, навички та відпрацьовувати оптимальний варіант без втрати образності відповідно до поставленого завдання. Має повне розуміння стосовно стадій та вимог щодо художньої-образної побудови композиції. Володіє умінням оцінювати змістовне навантаження виражальних засобів мистецтва та відтворювати художній образ адекватно морально-естетичній позиції автора. Має сформовану постійну необхідність міркувати, уміння аналізувати пропорційні відношення у своїй композиції та критично вибирати з ряду ескізів потрібний варіант. Має свідоме, чітке уявлення щодо гармонійної організації композиції, сформований методологічний підхід до вирішення різнопланових завдань композиції та макетування, здатність самостійно знаходити несподіване, оригінальне вирішення думки і відповідні виражальні засоби для його втілення. Вміє вирішувати завдання за напрямом, протилежним традиційному, що дозволяє проаналізувати проблему з нової позиції, виробити нову думку. Володіє навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації. Може створювати закінчені, гармонійні композиції (фронтальну, об'ємну, об'ємно-просторову), які втілюють образ та створюють конструктивно-естетичне враження, виконують свою функцію й органічно поєднують форму, колір і матеріал. Загальна відповідь характеризується креативністю, творчим підходом до вирішення поставлених задач. Робота повинна бути охайно оформлена (за вимогами оформлення до такого роду робіт).

Оцінку «добре» (В) (82-89) – заслуговує студент, що має ґрунтовні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення. В досконалості володіє знаннями з композиції в сфері образотворчої діяльності. Знає основні закони теорії композиції; її види, правила, прийоми й засоби композиції, володіє специфічною термінологією. Вміє систематизувати, узагальнювати, аналізувати допоміжні матеріали та рекомендації щодо виконання завдання, допускає незначні помилки при виконанні лабораторних завдань, які сам в процесі аналізу роботи може виправити. Має повне розуміння стосовно стадій та вимог щодо художньої- образної побудови композиції. Володіє умінням оцінювати змістовне навантаження виражальних засобів мистецтва та відтворювати художній образ адекватно морально- естетичній позиції автора. Має достатньо сформовану постійну необхідність міркувати, уміння аналізувати пропорційні відношення у своїй композиції та критично вибирати з ряду ескізів потрібний варіант. Має достатнє уявлення щодо гармонійної організації композиції, сформований методологічний підхід до вирішення різнопланових завдань композиції та макетування, здатність самостійно знаходити несподіване, оригінальне вирішення думки і відповідні виражальні засоби для його втілення. Володіє не в повній мірі навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Не завжди самостійно може створювати закінчені гармонійні композиції (фронтальну, об'ємну, об'ємно-просторову), які втілюють образ та створюють конструктивно-естетичне враження, виконують свою функцію й органічно поєднують форму, колір і матеріал. Загальна відповідь характеризується ґрунтовністю, творчим підходом до вирішення поставлених задач. Робота повинна бути охайно оформлена (за вимогами оформлення до такого роду робіт).

Оцінку «добре» (С) (74-81) – заслуговує студент, що має належні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення. Володіє знаннями з композиції в сфері образотворчої діяльності. Знає та достатньо орієнтується в основних законах теорії композиції; видах, правилах, прийомах й засобах композиції, володіє специфічною термінологією. Вміє, але не чітко, систематизувати, узагальнювати, аналізувати допоміжні матеріали та рекомендації щодо виконання завдання, допускає незначні помилки при виконанні лабораторних завдань, які сам в

процесі аналізу роботи може виправити. Має розуміння стосовно стадій та вимог щодо художньої-образної побудови композиції. Не завжди самостійно володіє умінням оцінювати змістовне навантаження виражальних засобів мистецтва та відтворювати художній образ адекватно морально-естетичній позиції автора. Має частково сформовану необхідність міркувати, уміння аналізувати пропорційні відношення у своїй композиції та критично вибирати з ряду ескізів потрібний варіант, але створює їх стандартно. Має розуміння щодо гармонійної організації композиції, макетування, у процесі роботи допускає помилки. Володіє на середньому рівні навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Не завжди самостійно може створювати закінчені гармонійні композиції (фронтальну, об'ємну, об'ємно-просторову), які втілюють образ та створюють конструктивно-естетичне враження. Загальна відповідь характеризується не чіткістю формулювання до вирішення поставлених задач. Робота іноді не відповідає вимогами оформлення до такого роду робіт.

Оцінку «задовільно» (D) (64-73) – заслуговує студент, що може продемонструвати теоретичні та практичні знання. Частково володіє знаннями з композиції в сфері образотворчої діяльності. Знає та достатньо орієнтується в основних законах теорії композиції; видах, правилах, прийомах й засобах композиції, володіє специфічною термінологією. Вміє, але не чітко, систематизувати, узагальнювати, частково аналізувати допоміжні матеріали та рекомендації щодо виконання завдання, допускає помилки при виконанні лабораторних завдань, які самостійно не може виправити. Має не повне розуміння стосовно стадій та вимог щодо художньої-образної побудови композиції. Не завжди самостійно володіє умінням оцінювати змістовне навантаження виражальних засобів мистецтва та відтворювати художній образ адекватно морально-естетичній позиції автора. Має частково сформовану необхідність міркувати, уміння аналізувати пропорційні відношення у своїй композиції та критично вибирати з ряду ескізів потрібний варіант, але створює їх під керівництвом. Має не повне розуміння щодо гармонійної організації композиції, макетування, у процесі роботи допускає помилки. Володіє на середньому рівні навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Під керівництвом може створювати закінчені гармонійні композиції (фронтальну, об'ємну, об'ємно-просторову), які втілюють образ та створюють конструктивно-естетичне враження. Загальна відповідь характеризується не чіткістю формулювання до вирішення поставлених задач. Робота іноді не відповідає вимогами оформлення до такого роду робіт.

Оцінку «задовільно» (E) (60-63) - заслуговує студент, що має слабкі теоретичні та практичні знання. Частково має знання з композиції в сфері образотворчої діяльності. Спонтанно орієнтується в основних законах теорії композиції; видах, правилах, прийомах й засобах композиції, частково володіє специфічною термінологією допускає помилки у визначеннях. Частково здатний систематизувати та узагальнювати допоміжні матеріали та рекомендації щодо виконання завдання, допускає фактичні та змістовні помилки, які самостійно не може виправити. Має недостатнє розуміння стосовно стадій та вимог щодо художньої-образної побудови композиції. Має лише частково сформовану необхідність міркувати, уміння аналізувати пропорційні відношення у своїй композиції та критично вибирати з ряду ескізів потрібний варіант, але створює їх тільки під керівництвом. Має слабе розуміння щодо гармонійної організації композиції, макетування, у процесі роботи допускає помилки. Володіє на середньому рівні навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Усі передбачені навчальною програмою завдання виконані, але деякі з них мають недоліки, фактичні та змістовні помилки. Загальна відповідь характеризується не чіткістю формулювання до вирішення поставлених задач. Робота іноді не відповідає вимогами оформлення до такого роду робіт.

Оцінку «не задовільно» (Fx) (35-59) - заслуговує студент, що має дуже слабкі теоретичні та практичні знання. Не орієнтується з композиції в сфері образотворчої діяльності. Спонтанно орієнтується в основних законах теорії композиції; видах, правилах, прийомах й засобах композиції, не володіє специфічною термінологією допускає помилки у визначеннях. Майже не володіє розумінням щодо головних вимог стосовно художньої-образної побудови композиції.

Не має розуміння щодо гармонійної організації композиції, макетування. Не має навичок аналізу та самоаналізу, характеризується зовнішніми стимулами, та повною репродуктивністю. Кількість передбачених програмою завдань не виконано, або якість їх виконання близька до мінімальної. Робота неохайна, не відповідає вимогами оформлення до такого роду робіт.

Оцінку «не задовільно» (F) (0-34) – заслуговує студент, який не володіє теоретичними та практичними знаннями. Не орієнтується з композиції в сфері образотворчої діяльності. Незначною мірою орієнтується в основних законах теорії композиції; видах, правилах, прийомах й засобах композиції, не володіє специфічною термінологією допускає помилки у визначеннях. Не володіє розумінням щодо гармонійної організації композиції, макетування. Не має розуміння щодо гармонійної організації композиції, макетування. Не має навичок аналізу та самоаналізу, характеризується зовнішніми стимулами, та повною репродуктивністю. Кількість передбачених програмою завдань не виконано, або якість їх виконання близька до мінімальної. Робота неохайна, не відповідає вимогами оформлення до такого роду робіт.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

- Бідняк М. М. Архітектурна композиція / М. М. Бідняк, О. Б. Білінська. – Львів: «Львівська політехніка», 2011. – 152 с.
- Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
- Дідик Н.Я. основи композиції: навчальний альбом-посібник. / Редактор О.Козоріз. – Ужгород: Видавництво «Мистецька лінія», 2009. – 64 с.
- Житкова Н. Ю. Композиція / Н. Ю. Житкова, С. Б. Зиміна. – К.: вид-во КНУБА, 2008. – 120 с.
- Касьян Т. К. Композиція / Т. К. Касьян. – Черкаси : вид-во ЧНУ, 2012. – 88 с.
- Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи: Учеб. Пособие — К.: Вища школа, 1989.— 143 с.
- Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлев. – К.: Каравелла, 2008. -304 с.
- Поліщук Л. К. Основи об'ємно-просторової композиції / Л. К. Поліщук. – Ів. Фр.: вид-во ІФНТУНГ, 2010. – 100 с.
- Силко Є.М. Композиція: Навчально-методичний посібник (для студентів спеціальності 6010102). – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2015. – 53 с.

10. Синєпупова Н. Композиція: Тотальний контроль / Наталія Синєпупова; з російської переклала Роза Туманова. Київ, ArtHuss, 2019. 240 с.
11. Теоретичні основи композиції: Навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей / Автори-упорядники: Урсу Н.О., Негода Б.М., Гнатюк В.А., Міхальська І.П. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 50 с.
12. Холмянский Л. М., Щипанов О. С. Дизайн. /Пробний навчальний посібник для учнів. – К., 1992. – 207 с.

5.2. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Композиція»

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотукаїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).